

İki savaş ve iki aşk arasında

Macaristan'ın en büyük çağdaş yazarlarından Sándor Márai, 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası'nda Ilonka ve Peter ile hizmetçileri Judit'nin oluşturduğu aşk üçgeninde, Orta Avrupa'nın tam ortasında yaşanan bir sınıf ve kültür kaybının da resmini çiziyor.

ERAY AK

e.erayak@gmail.com

Sándor Márai'nin kaleminden çıkmış bir kitabın sayfaları arasında geziniyorsanız aşkın, kadın-erkek ilişkilerinin, bu ilişkiler bağlamında genişleyen bir tutkunun da romanını okuyorsunuzdur. Bu ilişkilerle doğmuş tüm sorunların altında yatan meselelerin derinlikli psikolojik analizlerinin yanında, ilişkilerin içine doğduğu dönemler ve şehirler de ilgisini çeker Márai'nin ki ömrü boyunca anadili Macarcadan hiç vazgeçmeden yazdığı 50'yi aşkın romanının merkezi- ne genelde bu türden olaylar yerleşir.

'50 roman'dan da anlaşılacağı üzere çok yazmıştır Sándor Márai. Bunların birçoğunu da ne faşistlere ne de komünistlere yaranamayarak uzak kaldığı ülkesi Macaristan'da değil, ABD'de ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla hayatını sürdürmek için kaleme aldığı ve eleştirmenlerce 'zayıf' görülen pek çok romanı söz konusu yazarın. Fakat birkaç romanı var ki, ölümünden sonra çevrildiği Avrupa dillerinde de kabul görmüş, Márai'ye bugünkü saygınlığını kazandırmıştır. Yakın zaman önce Türkçede okurla buluşan 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası' da Márai'nin bu romanlarından biri olarak öne çıkıyor.

'İşin Aslı, Judit ve Sonrası'nı, Márai'nin klasikleşmiş konuları çevresinde dolaşarak dönemini ve bu dönemin kırılmalarını keskin bir biçimde ele aldığı 'kuvvetli' romanlarından biri diye tanımlayabiliriz kısaca. Burada, Márai'nin klasikleşmiş konuları diyerek kastedilen ise bir ilişki çevresine ördüğü olaylar silsilesi. Fakat bu romanı farklı bir yere koymak için bundan çok daha fazla sebebimiz var. Sadece bir ilişkinin, bir evliliğin portresini ortaya koymak değil Márai'nin bu romanıyla yaptığı. Aynı zamanda ele aldığı ilişki çevresinde dönen olaylarla bir dönem, bir kültür yitiminin karakteristiğini biçimlendirerek, dönemin Macaristan'ında ortaya çıkan çöküşün de haritasını veriyor bu romanıyla Márai. İki savaş arasındaki toplumun, bu toplumdaki yaşantının ve ilişki biçimlerinin, sınıf çöküşlerinin kodları da yazarın ortaya koyduğu haritanın önemli parçaları olarak kurgu-

da öne çıkıyor.

Üç bölümden meydana geliyor 'İşin Aslı, Judit ve Sonrası'. Bu üç ayrı bölümü, birbiriyle bağı koparmadan ilerlemeyi başarabilen üç ayrı roman gibi okumak da mümkün. Yine bu üç bölüm, sürgit akan üç ayrı monolog şeklinde tasarlanmış yazarı tarafından ve her bölüm, romandaki ilişki üçgeninin taraflarından birinin ilişkiye bakışını, kendi gözünden akıp giden yaşantıyı temsil ediyor.

İlk bölümde, romanın kahramanlarından Ilonka, kocası Peter'la ilişkisinden bahsediyor. İlişkilerinin nasıl başladığı, ne gibi sorunlar yaşadıkları, ardından eşinin kendisinden nasıl yavaş yavaş uzaklaşmaya başladığı ve son olarak da kopuşu... İkinci bölümde Márai'nin kurduğu dünyayı kendi ağzından dinlediğimiz isim Peter. Bu kez onun gözünden Ilonka ile ilişkisini ve kitaba ismini de veren Judit'yi görüyoruz. Romanın son bölümünü ise pek çok ayrımın kesişim noktasında yer alan Judit'nin monoloğu meydana getiriyor. Márai, Judit'yle birlikte iki dünya savaşı arasındaki Macaristan'da, Budapeşte'de yaşanan sınıf dalgalanmalarının da bir anlamda anatomisini çıkarıyor. **Burjuva yaşantının temsili olarak romanda yer alan Ilonka ve Peter ile hizmetçileri Judit'nin oluşturduğu aşk üçgeninde, Orta Avrupa'nın tam ortasında yaşanan bir sınıf yok oluşuyla birlikte, bir kültür kaybının da resmi çiziliyor aynı zamanda yazar tarafından.**

Tüm bu yaşananlar ise Budapeşte, Roma ve New York gibi muhteşem şehir manzaralarının fonunda gerçekleşiyor. Hayatlar akıp giderken arkada da dönemin şehirleri tüm canlılığıyla gözler önüne geliyor. ■

İŞİN ASLI, JUDIT VE SONRASI

Sándor Márai
Çeviren: Esen Tezel
Yapı Kredi Yayınları, 2019
306 sayfa, 30 TL.